

CONCLUSIES

De doelstelling van dit onderzoek was na te gaan welke factoren een rol (kunnen) spelen in een preventiemodel gericht op het voorkomen en reduceren van de onrustgevoelens van de bewoners van de Brusselse binnenstad.

Deze algemene doelstelling werd in twee fasen ingedeeld. Een eerste tussendoel was de analyse van de situatie in de Brusselse binnenstad. Deze onderzoeksresultaten werden verwerkt in een beleidsondersteunend model gericht op de bestrijding van onrustgevoelens. Op basis van de resultaten van de twee gevalstudies werden vervolgens beleidsalternatieven aangereikt.

Uit de eerste case-study kan besloten worden dat de onveiligheidsgevoelens van de bewoners van de bestudeerde blokken van de Brusselse Haard te verklaren zijn vanuit een complex samengaan van factoren.

Tot de voornaamste behoren:

- het ontbreken van integratie tussen de bevolkingsgroepen met verschillende culturele en etnische achtergrond;
- de verpauperde leefomgeving; gebrekkig functionerende voorzieningen;
- het verval van de woonomgeving die dan weer aanleiding geeft tot kleine criminaliteit (voornamelijk vandalisme en een omvangrijke drugoverlast).

De bewoners van deze blokken zien ook kleinere vormen van overlast als een uiting van normvervaging („gebrek aan respect en zelfdiscipline”) zoals vernielingen, verloedering of ook nog de overvloedige aanwezigheid van hondepoep. Ook deze secundaire factoren dragen bij tot gevoelens van onveiligheid en machteloosheid.

De gevalstudie over het winkelcentrum City 2 illustreerde de mogelijkheid tot samenwerking tussen de overheid en andere maatschappelijke actoren, in casu een commerciële instelling. Deze instelling weet op een vrij efficiënte manier preventie te combineren met een vorm van repressie.

De aanpak in City 2 van de veiligheidsproblematiek riep evenwel een aantal belangrijke vraag-

tekens op. Ten eerste moet het ogenschijnlijk succes van de criminaliteitspolitiek van City 2 gerelativeerd worden. Het „verkopen” van City 2 als een veilig winkelcentrum behoort tot de Public Relations-strategie van de betrokkenen en het cijfermateriaal waarmee het Beheer van City 2 de veiligheid van het centrum tracht te staven is overigens niet betrouwbaar.

Belangrijker nog is de vaststelling dat City 2 enkel op de directe situatie ingrijpt en bovendien alleen op de zichtbare aspecten daarvan. Dergelijke maatregelen resorteren slechts een tijdelijk en plaatselijke effect. Doordat de omstandigheden die de criminaliteit veroorzaken onaangevoerd blijven, wordt aan de kern van het probleem niet geraakt.

Lovenswaardig aan het beleid in City 2 is de schijnbaar geslaagde combinatie van een preventieve met een repressieve aanpak.

Negatief is het ontbreken van een integratie tussen een situationele aanpak (die onrustgevoelens slechts tijdelijk en lokaal vermindert) en een structurele aanpak die erop gericht is het probleem fundamenteel aan te pakken.

De gevalstudie rond de blokken van de Brusselse Haard van haar kant, maakt duidelijk dat de problemen in de Brusselse binnenstad zodanige proporties gekregen hebben dat een structurele aanpak noodzakelijk is. Culturele barrières, verpaupering, enzovoort kunnen zeer moeilijk aangepakt worden met louter situationele ingrepen, die de problemen alleen maar zouden verplaatsen.

Bovenstaande vaststelling impliceert niet dat een situationele aanpak niet zinvol is. De bestrijding van situationele factoren zoals verloedering of zelfs „hondepoepeverlast” kan op korte termijn bijdragen tot de reductie van onrustgevoelens. De zin van dergelijke maatregelen moet

niet onderschat worden zeker als men aanneemt dat onrustgevoelens bijdragen tot, bijvoorbeeld, de politieke verrechtsing van het kiezerskorps. De bestrijding van onrustgevoelens op zich blijft echter een symptomatische aanpak als het niet gecombineerd wordt met een structurele politiek.

Een gelijkaardige redenering kan ook opgezet worden voor de tweespalt tussen repressie en preventie. Repressieve maatregelen zullen op termijn effectiever zijn als zij op doordachte wijze ingeschakeld zijn in een meer algemene politiek.

Dit is tot nog toe niet het geval. Wanneer er zich ergens „incidenten” voordoen wordt de focus zeer snel op criminaliteit gericht waarmee de werkelijke aard van de maatschappelijke problemen ontkend worden. Op de criminogene omstandigheden wordt vervolgens met de „gepaste” repressieve middelen gereageerd. Telkens wordt op die manier preventie teruggeplaatst naar de achtergrond alhoewel iedereen het over het belang van deze strategie principieel eens is.

Met deze vaststelling wordt de waarde van de aanwezigheid van politiediensten op straat niet ontkend. Integendeel, de eerste case-study wees uit dat daar waar de bewoners hulp nodig hebben ze die in de eerste plaats gaan zoeken bij politiediensten. Dit is wel een pleidooi om in de aandacht die men nu heeft voor zones (of wijken) waar de sociale netwerken verstoord zijn, rekening te houden met de achteruitstellingsmechanismen die de populatie treft. In een criminele politiek van verhoogde aanwezigheid betekent dit dat deze niet beperkt kan blijven tot het onder controle krijgen van "incidenten", maar integendeel moet kaderen in een filosofie om „problemen” op te lossen. Wij sluiten ons derhalve aan bij het pleidooi voor de herwaardering van de functie van wijkagent.

Uit beide gevalstudies kunnen met het oog op een beleid gericht op de bestrijding van onrustgevoelens een aantal conclusies getrokken worden.

De effectiviteit van een beleid gericht op het reduceren van onrustgevoelens zal in belangrijke mate afhangen van de mate waarin de overheid erin slaagt een geïntegreerd maatregelenpakket aan te bieden. Dit beleid moet enerzijds inspelen op directe gevoelens van onrust en anderzijds op de bestrijding van de objectieve criminaliteit. Het kan hierbij gaan om maatregelen op korte termijn, gericht op zichtbare aspecten en techno-preventie, de zogenaamde situationele preventie. Tegelijkertijd kan ook een politiek nagestreefd worden op lange termijn, gericht op niet zichtbare aspecten, de sociale of structurele preventie.

Algemeen kan gesteld worden dat het eerste type van maatregelen makkelijker te implementeren zijn dan het laatste. Daarbij geldt wel de waarschuwing dat het succes van het eerste type maatregelen op lange termijn afhangt van de andere en vice versa. De effectiviteit van het beleid hangt met andere woorden af van de mate waarin dit geïntegreerd is in een „mix” van maatregelen.

Om deze mix te realiseren moeten de volgende beleidsopties genomen worden:

- 1) preventie en repressie dienen hand in hand te gaan; repressie is het sluitstuk van een doordacht criminaliteitsbeleid;
- 2) situationele aanpak en structurele aanpak moeten hand in hand gaan; situationele maatregelen zijn het sluitstuk van een structureel doordacht beleid;
- 3) de aanpak moet door de betrokken actoren gezamenlijk gebeuren, met gedeelde verantwoordelijkheid;
- 4) snelheid van werken moet mogelijk zijn;
- 5) continuïteit van aanpak en beleid moet gegarandeerd kunnen worden;
- 6) het criminaliteitsplan moet geïntegreerd worden in het algemeen beleid

De probleemanalyse in dit onderzoek wees uit dat bovenstaande opties ondanks hun (schijnbare) eenvoud verre van gerealiseerd zijn.